

จรรยาบรรณผู้บริหารสถานศึกษา

Code of Ethics of Professional Educational Administration

จำนง กมลศิลป์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยเอ็ด

บทนำ

คำว่า “จรรยาบรรณ” ตามคำจำกัดความของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 คือ “ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียงและฐานะของสมาชิก อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้” จากคำจำกัดความดังกล่าวย่อมแสดงว่า ทุกสาขาอาชีพโดยเฉพาะอาชีพที่เป็นการให้บริการ หรือที่เกี่ยวข้องกับประชาชน หรือชุมชนจะต้องร่วมกันกำหนดจรรยาบรรณขึ้น เพื่อป้องกันการปฏิบัติงานของสมาชิกในกลุ่มวิชาชีพนั้น ๆ ทั้งนี้ เพื่อรักษามาตรฐานและพัฒนาวิชาชีพ

บทความนี้แม้จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับจรรยาบรรณของผู้บริหารการศึกษาก็จริง แต่เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา (โรงเรียน) โดยเนื้อแท้ก็คือผู้ประกอบวิชาชีพครูนั่นเอง เพราะจะต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หรือครุศาสตร์ ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู และเริ่มชีวิตการทำงานด้วยการประกอบอาชีพครู ก่อนที่จะก้าวเข้าสู่ความเป็นผู้บริหารสถานศึกษา อนึ่ง สถานะความเป็นครู ถือว่าเป็นข้าราชการประเภทหนึ่งในกลุ่มข้าราชการพลเรือน เพื่อให้ขอบเขตการศึกษาเรื่องนี้มีความครอบคลุมครบถ้วน จึงจะกล่าวถึงข้อบังคับว่าด้วยจรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือนประกอบด้วย ดังนั้น บทความนี้จะนำเสนอความเป็นวิชาชีพของอาชีพครู ตามมาตรฐานของความเป็นวิชาชีพทั่วไป จรรยาบรรณของวิชาชีพครูตามระเบียบว่าด้วยจรรยาบรรณข้าราชการพลเรือนตามประเพณีของคุรุสภา พ.ศ. 2526 และแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครูของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา พ.ศ. 2539 ข้อบังคับว่าด้วยจรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2537 ของสำนักงานข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) สำนักงานกฤษฎมมนตรี และสรุปความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เขียนในตอนท้ายของบทความ

ความเป็นวิชาชีพของอาชีพครู (Profession)

โลกของงานอาชีพจะแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ (1) แรงงานด้อยฝีมือ (Unskilled labour) (2) แรงงานกึ่งฝีมือ (Semi-skilled labour) (3) แรงงานระดับฝีมือ (Skilled labour) และ (4) วิชาชีพชั้นสูง (Profession) ซึ่งในกลุ่มอาชีพทั้ง 4 กลุ่มวิชาชีพครูจัดอยู่ในกลุ่มวิชาชีพชั้นสูง เพราะเป็นอาชีพที่ต้องใช้สติปัญญา และความมีทักษะในวิชาชีพ อีกทั้งจะต้องได้รับเอกสารรับรองการประกอบอาชีพจากหน่วยงานที่ควบคุมดูแลในการประกอบสาขาวิชาชีพนี้ คือองค์การคุรุสภา จึงจะสามารถประกอบอาชีพครูได้ เช่นเดียวกับกลุ่มวิชาชีพที่จะต้องมีความรู้สูงในการประกอบอาชีพ เช่นวิชาชีพวิศวกรรม และวิชาชีพทางการแพทย์ เป็นต้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พฤษี ศิริบรรณพิทักษ์ ได้กล่าวถึงหลักการของความเป็นวิชาชีพว่าจะต้องมีลักษณะสำคัญ 10 ประการ และได้แสดงให้เห็นว่า อาชีพครูมีลักษณะที่สอดคล้องกับคุณสมบัติดังกล่าว ดังนี้

หลักการวิชาชีพ

1. เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับสติปัญญา (Intellectual activities)
วิชาชีพครู (ไทย)
  - 1.1 ใช้สติปัญญาในการปฏิบัติงานวิชาชีพ
  - 1.2 มุ่งพัฒนาสติปัญญาของผู้อื่น
  - 1.3 เป็นผู้สร้างวิชาชีพทั้งหลาย (Mother of Profession)
2. ต้องใช้องค์ความรู้เฉพาะทาง (Command a body of specialized knowledge)
วิชาชีพครู (ไทย)
  - 2.1 ใช้ความรู้ทางครุศาสตร์ (หมวดวิชาครู)
  - 2.2 หัวใจของครุศาสตร์มี 3 ส่วน
    - 2.2.1 องค์ความรู้ด้านหลักสูตรและการสอน (Curriculum and Instruction)
    - 2.2.2 องค์ความรู้ด้านพื้นฐานการศึกษา (Foundations of Education)
    - 2.2.3 องค์ความรู้ด้านการบริการพิเศษ (Special Services)
3. ต้องการการเตรียมตัวเข้าสู่วิชาชีพที่ยาวนาน อย่างน้อยปริญญาตรี (Required extended professional preparation)
วิชาชีพครู (ไทย)
  - 3.1 ครูประจำการในปัจจุบันบางส่วนมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี
  - 3.2 มีแนวนโยบายที่จะยกระดับคุณวุฒิการศึกษาของครูให้มีวุฒิปริญญาตรีขึ้นไปทั้งหมด
4. ต้องการการอบรมในระหว่างประจำการอย่างต่อเนื่อง (Demand continuous in-service training)
วิชาชีพครู (ไทย)
  - 4.1 มีความตื่นตัวในการจัดอบรมครูประจำการ
  - 4.2 ยังไม่มีการกำหนดเป็นกฎเกณฑ์ที่แน่นอน
5. สามารถยึดเป็นอาชีพตลอดชีวิตการทำงานและเป็นสมาชิกถาวรได้ (Afford a life career and permanent membership)
วิชาชีพครู (ไทย)
  - 5.1 เป็นวิชาชีพที่เก่าแก่ที่สุดวิชาชีพหนึ่ง
  - 5.2 มีแนวโน้มว่าจะอยู่คู่โลก
6. มีการยอมรับคุณค่าของงานบริการว่ามีค่าเหนือกว่าสิ่งตอบแทนที่ได้รับ (Exalts service above personal gain)

วิชาชีพครู (ไทย)

มีการยกย่องครูไว้สูงมากเป็นปูชนียบุคคล

7. มีสิทธิที่จะดำเนินการอย่างมีความรับผิดชอบ ตามธรรมชาติของวิชาชีพ (Autonomy)

วิชาชีพครู (ไทย)

7.1 มีคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเป็นผู้กำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นแม่บทในการจัดการศึกษา

7.2 หน่วยงานทางการศึกษาเป็นผู้กำหนดหลักสูตร

7.3 ครูมีอิสระในการวินิจฉัย/ตัดสินใจออกแบบการสอน หรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

8. มีองค์กรวิชาชีพ (Professional organization)

วิชาชีพครู (ไทย)

8.1 องค์กรทางวิชาชีพกระจายกระจายมากมาย

8.2 องค์กรทางวิชาชีพที่ค่อนข้างใหญ่ เช่น ครูสภา

9. มีการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพขึ้นเอง (Set up its own standards)

วิชาชีพครู (ไทย)

9.1 ครูสภาได้ทำหน้าที่กำหนดจรรยาบรรณครู

9.2 มีระบบการลงโทษผู้ที่ละเมิดจรรยาบรรณ

10. มีการใช้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ (Professional license)

วิชาชีพครู (ไทย)

พระราชบัญญัติครูมีบทกำหนดให้ครูสภาเป็นองค์กรที่ออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

จรรยาบรรณวิชาชีพครู (Code of Ethics of Teaching Profession)

จรรยาบรรณวิชาชีพครู คือ กฎหรือกติกาแห่งความประพฤติสำหรับสมาชิกวิชาชีพครู ซึ่งองค์กรวิชาชีพครูเป็นผู้กำหนด และสมาชิกในวิชาชีพทุกคนต้องถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด หากมีการละเมิดจะมีการลงโทษจรรยาบรรณวิชาชีพครู มีความสำคัญต่อวิชาชีพครูเช่นเดียวกับที่จรรยาบรรณวิชาชีพ มีความสำคัญต่อวิชาชีพอื่น ๆ ซึ่งสรุปได้ 3 ประการ คือ

1. ปกป้องการปฏิบัติงานของสมาชิกในวิชาชีพ
2. รักษามาตรฐานวิชาชีพ
3. พัฒนวิชาชีพ

ลักษณะของจรรยาบรรณวิชาชีพครูจะมีลักษณะ 4 ประการ คือ

1. เป็นคำมั่นสัญญาหรือพันธผูกพันต่อผู้เรียน (Commitment to the student)
2. เป็นคำมั่นสัญญาหรือพันธผูกพันต่อสังคม (Commitment to the society)
3. เป็นคำมั่นสัญญาหรือพันธผูกพันต่อวิชาชีพ (Commitment to the profession)
4. เป็นคำมั่นสัญญาหรือพันธผูกพันต่อสถานปฏิบัติงาน (Commitment to the employment practice)

จรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบประเพณีของครู

คุรุสภาได้กำหนดจรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบประเพณีของครูไว้ 10 ประการ ดังต่อไปนี้

1. เลื่อมใสการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ด้วยความบริสุทธิ์ใจ
2. ยึดมั่นในศาสนาที่ตนนับถือ ไม่ลบหลู่ดูหมิ่นศาสนาอื่น
3. ตั้งใจสั่งสอนศิษย์และปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เกิดผลดีด้วยความเอาใจใส่ อุทิศเวลาของตนให้แก่ศิษย์จะละทิ้งทอดทิ้งหน้าที่การงานมิได้
4. รักษาชื่อเสียงของตนมิให้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว ห้ามประพฤติการใด ๆ อันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติและชื่อเสียงของครู
5. ถือปฏิบัติตามระเบียบและแบบธรรมเนียมอันดีงามของสถานศึกษา และปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่การงานโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบแบบแผนของสถานศึกษา
6. ถ่ายทอดวิชาความรู้โดยไม่ปิดเขื่อนและปิดบังอำพราง ไม่นำหรือยอมให้นำผลงานทางวิชาการของตนไปใช้ในทางทุจริตหรือเป็นภัยต่อมนุษยชาติ
7. ให้เกียรติแก่ผู้อื่นทางวิชาการโดยไม่นำผลงานของผู้ใดมาแอบอ้างเป็นผลงานของตน และไม่เบียดบังใช้แรงงานหรือนำผลงานของผู้อื่นไปเพื่อประโยชน์ส่วนตน
8. ประพฤติอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริต และปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความเที่ยงธรรมไม่แสวงหาประโยชน์สำหรับตนเอง หรือผู้อื่นโดยมิชอบ
9. สุภาพเรียบร้อยประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ รักษาความลับของศิษย์ ของผู้ร่วมงาน และของสถานศึกษา
10. รักษาความสัมพันธ์ระหว่างครู และช่วยเหลือกันในหน้าที่การงาน

เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา

ในปีพ.ศ. 2537 คุรุสภาได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครูไว้ดังนี้

1. ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ
2. ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน
3. มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ
4. พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง
5. พัฒนาสื่อการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ
6. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน
7. รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ
8. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน
9. ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์
10. ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน
11. แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครู

นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2539 ครูสภายังได้กำหนดแบบแผนพฤติกรรม ตามจรรยาบรรณครูไว้ 9 ประการ ดังนี้

1. ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า
2. ครูต้องอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้แก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ
3. ครูต้องประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ
4. ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์
5. ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และไม่ใช้ศิษย์กระทำการใดๆ อันเป็นการหาประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ
6. ครูย่อมพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิชาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ
7. ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู
8. ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์
9. ครูพึงประพฤติ ปฏิบัติตน เป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

จรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือน

ในฐานะที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูในสถานศึกษาของรัฐ ถือว่าเป็นข้าราชการพลเรือนประเภทหนึ่ง ข้อบังคับว่าด้วยจรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือน ซึ่งออกโดยสำนักงานข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2537 จึงได้รับการนำมาประยุกต์ใช้ในส่วนที่เป็นจรรยาบรรณต่อตนเอง หน่วยงาน ผู้บังคับบัญชา ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานและจรรยาบรรณต่อประชาชนและสังคม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

จรรยาบรรณต่อตนเอง

ข้อ 1 ข้าราชการพลเรือนพึงเป็นผู้มีศีลธรรมอันดี และประพฤติตนให้เหมาะสมกับการเป็นข้าราชการ

ข้อ 2 ข้าราชการพลเรือนพึงใช้วิชาชีพในการปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์และไม่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ในกรณีที่วิชาชีพใดมีจรรยาวิชาชีพกำหนดไว้ ก็พึงปฏิบัติตามจรรยาวิชานั้นด้วย

ข้อ 3 ข้าราชการพลเรือนพึงมีทัศนคติที่ดี และพัฒนาตนเองให้มีคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและทักษะในการทำงาน เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลยิ่งขึ้น

จรรยาบรรณต่อหน่วยงาน

ข้อ 4 ข้าราชการพลเรือนพึงปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความสุจริต เสมอภาคและปราศจากอคติ

ข้อ 5 ข้าราชการพลเรือนพึงปฏิบัติหน้าที่ราชการอย่างเต็มกำลังความสามารถรอบคอบ รวดเร็ว

ขยันหมั่นเพียร ถูกต้องสมเหตุสมผล โดยคำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการและประชาชนเป็นสำคัญ

ข้อ 6 ข้าราชการพลเรือนพึงประพฤติตนเป็นผู้ตรงต่อเวลา และใช้เวลาราชการให้เป็นประโยชน์ต่อทางราชการอย่างเต็มที่

ข้อ 7 ข้าราชการพลเรือนพึงดูแลรักษาและใช้ทรัพย์สินของทางราชการ อย่างประหยัด คุ่มค่า โดยระมัดระวังมิให้เสียหายหรือสิ้นเปลืองเยี่ยงวิญญูชนจะพึงปฏิบัติต่อทรัพย์สินของตนเอง
จรรยาบรรณต่อผู้บังคับบัญชา ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน

ข้อ 8 ข้าราชการพลเรือนพึงมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน การให้ความร่วมมือช่วยเหลือกลุ่มงานของตนทั้งในด้านการให้ความคิดเห็น การช่วยทำงาน และการแก้ปัญหาาร่วมกัน รวมทั้งการเสนอแนะในสิ่งที่เห็นว่าจะมีประโยชน์ต่อการพัฒนางานในความรับผิดชอบด้วย

ข้อ 9 ข้าราชการพลเรือนซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา พึงดูแลเอาใจใส่ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาทั้งในด้านการปฏิบัติงาน ชวัญ กำลังใจ สวัสดิการ และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนปกครองผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาด้วยหลักการและเหตุผลที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

ข้อ 10 ข้าราชการพลเรือนพึงช่วยเหลือเกื้อกูลกันในทางที่ชอบ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจในบรรดาผู้ร่วมงานในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ข้อ 11 ข้าราชการพลเรือนพึงปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานตลอดจนผู้เกี่ยวข้องด้วยความสุภาพ มีน้ำใจและมนุษยสัมพันธ์อันดี

ข้อ 12 ข้าราชการพลเรือนพึงละเว้นจากการนำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน

จรรยาบรรณต่อประชาชนและสังคม

ข้อ 13 ข้าราชการพลเรือนพึงให้บริการประชาชนอย่างเต็มกำลังความสามารถด้วยความเป็นธรรม เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ และใช้กริยาวาจาที่สุภาพอ่อนโยน เมื่อเห็นว่าเรื่องใดไม่สามารถปฏิบัติได้หรือไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตนจะต้องปฏิบัติ ควรชี้แจงเหตุผลหรือแนะนำให้ติดต่อยังหน่วยงานหรือบุคคลซึ่งตนทราบว่ามีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ ต่อไป

ข้อ 14 ข้าราชการพลเรือนพึงประพฤติตนให้เป็นที่เชื่อถือของบุคคลทั่วไป

ข้อ 15 ข้าราชการพลเรือนพึงละเว้นการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดซึ่งมีมูลค่าเกินปกติวิสัยที่วิญญูชนจะให้กันโดยเสนหาจากผู้มาติดต่อราชการหรือผู้ซึ่งอาจได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติหน้าที่ราชการนั้น หากได้รับไว้แล้วและทราบภายหลังว่าทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ที่รับไว้มีมูลค่าเกินปกติวิสัยก็ให้รายงานผู้บังคับบัญชาทราบโดยเร็ว เพื่อดำเนินการตามสมควรแก่กรณี

ความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ประกอบวิชาชีพครู

ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ประกอบวิชาชีพครูไม่อาจปฏิเสธความรับผิดชอบต่อปัญหาด้านคุณธรรมของสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งของนักเรียนและต่อวิชาชีพครู เพราะสังคมมีความคาดหวังด้านจริยธรรมจากครูใหญ่ หรือผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนผู้ประกอบวิชาชีพครู ดังนี้

1. สถานศึกษาต้องเป็นสถาบันแห่งศีลธรรม (moral institute) ที่ช่วยกำหนดบรรทัดฐานของสังคม (social norm)
2. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้มีศีลธรรมและเป็นตัวแทนด้านศีลธรรม (moral agent) การตัดสินใจเรื่องใด ๆ ก็ตามต้องอยู่บนเหตุผลของค่านิยมทางศีลธรรม (moral value) เป็นหลักมากกว่าหลักการอื่น ๆ
3. การบริหารและการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องทุ่มเททรัพยากรทุกอย่างเพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ดี ทำให้นักเรียนมีความเจริญงอกงามได้อย่างสมดุล พัฒนาศักยภาพในทุก ๆ ด้านให้มีคุณภาพ และได้ฝึกปฏิบัติให้เป็นคนดีมีคุณธรรมและมีความสุข (ดี เก่ง และมีความสุข)
4. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีระเบียบวินัยในตนเองไม่เกี่ยวข้องกับบอขายมุขหรือสิ่งเสพติดหรือประพาศติผิดทางชู้สาว แต่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบและซื่อสัตย์สุจริต ไม่เรียกรับผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้รับบริการในงานตามบทบาทหน้าที่

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

เมื่อพิจารณาจรรยาบรรณ หรือกฎกติกาที่กำหนดขึ้นโดยองค์กรที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู ตลอดจนข้อบังคับที่เกี่ยวกับข้าราชการพลเรือนดั่งที่กล่าวข้างต้น ซึ่งมีจำนวนค่อนข้างมาก จนทำให้เกิดความรู้สึกว่าบุคคลผู้ประกอบวิชาชีพครู และผู้บริหารสถานศึกษา ตกอยู่ในสถานะที่อาจเรียกได้ว่า “ถูกล้อมคอก” ไม่ต่างอะไรกับสัตว์เลี้ยง แพบจะไม่มีพื้นที่ให้กระดิกตัวได้ จริ่งอยู่จรรยาบรรณ หรือกฎกติกาที่ตราขึ้นเพื่อควบคุมกลุ่มวิชาชีพนั้น เป็นสิ่งที่ดี และอาจกล่าวได้ว่า “กำหนดขึ้นมาด้วยความประสงค์ดี” แต่มีข้อควรระวังเช่นเดียวกันว่า หากมีมากเกินไปหรือมีรายละเอียดมากเกินไป น่าจะสร้างความกดดันในทางลบแก่ผู้ประกอบวิชาชีพมากกว่าจะเป็นการแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ เพราะจะก่อให้เกิดความรู้สึกว่า “ถูกระวาง” มากกว่าความรู้สึกภูมิใจในวิชาชีพ แม้จะมีประเด็นโต้แย้งว่า ผู้ประกอบวิชาชีพครู ตั้งอยู่ในฐานะเป็น “ปุชนียบุคคล” กฎกติกาที่กำหนดขึ้นจึงมีมาก ทั้งนี้เพื่อเป็นการยกย่องเชิดชูวิชาชีพครูให้สูงส่งกว่าวิชาชีพอื่น อย่างไรก็ตาม ในประเด็นนี้มีเรื่องที่ไม่ควรมองข้าม 3 ประการ คือ (1) ภาวะความเป็นมนุษย์ของผู้ประกอบวิชาชีพครู (2) สถานะความเป็นครู และ (3) สถานะแห่งปุชนียบุคคล

ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ผู้ประกอบอาชีพครู ก็คือมนุษย์ เมื่อเป็นมนุษย์ ก็ย่อมมีความเป็นอยู่อย่างมนุษย์ มีความต้องการ มีโลก มีไกรธ มีหลงอย่างมนุษย์ และย่อมมีความผิดพลาดอันเป็นวิสัยธรรมดาของมนุษย์ ดังนั้น หากครู หรือผู้บริหารสถานศึกษากระทำความผิดพลาดบ้าง หรือละเมิดกฎกติกาบ้าง สังคมก็พึงให้อภัย บนพื้นฐานแห่งความเป็นมนุษย์ สถานะความเป็นครู ก็คือการประสาทวิทยาการแก่ศิษย์ (ผู้เรียน) ครอบเกล้าที่ครูยังทำหน้าที่ได้อย่างเต็มสมรรถนะสามารถ ย่อมจะได้รับการยอมรับจากสังคมโดยรวม สถานะของความเป็นปุชนียบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู ย่อมแตกต่างจากความเป็นปุชนียบุคคลของนักบวช หรือพระสงฆ์ เพราะแม้ครูจะสั่งสอนอบรมศิษย์ด้านศีลธรรมบ้าง ก็ถือว่าเป็นหน้าที่รอง เพราะหน้าที่หลักคือการประสาทวิทยาการ ดังนั้น ความเป็นปุชนียบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู จึงแตกต่างจากพระสงฆ์ และตั้งอยู่บนพื้นฐานของ “ผู้ให้ความรู้” มากกว่า “ผู้สั่งสอนศีลธรรม” แม้สังคมจะคาดหวังค่อนข้างสูงจากผู้ประกอบวิชาชีพครู และผู้บริหารสถานศึกษาทั้งในด้านวิทยาการ และศีลธรรม แต่ถ้าหากนำประเด็นทั้งสาม

ที่กล่าวข้างต้นมาพิจารณาพร้อมอย่างเป็นกลาง และยุติธรรม บางทีก็อาจจะมีประเด็นคำถามเกิดขึ้นได้เช่นกันว่า “สังคมคาดหวังในสิ่งที่มีใช้หน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้ประกอบการวิชาชีพครูหรือไม่?” และ “สังคมคาดหวังสูงเกินกว่าที่ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ประกอบการวิชาชีพครูจะปฏิบัติ และอำนวยความสะดวกหรือไม่?” คำถามที่มีนัยสำคัญที่องค์กรที่ควบคุมดูแลจะต้องให้คำตอบ ก็คือจรรยาบรรณ และกฎกติกาต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นนั้นมีความเหมาะสมกับวิชาชีพครูในลักษณะเป็นการส่งเสริมและพัฒนา หรือว่ามีลักษณะเป็นการบีบคั้นหรือไม่? มีคำถามอยู่บทหนึ่งที่น่าสนใจ คือ “องค์กรใดมีกฎระเบียบมากเกินไป แสดงว่าองค์กรนั้นมีปัญหา” จึงมีคำถามว่า “องค์กรของผู้ประกอบการวิชาชีพครูกำลังประสบปัญหาใช่หรือไม่?”

เอกสารอ้างอิง

ก.พ., ข้อบังคับ ก.พ. ว่าด้วยจรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2537

คุรุสภา, ระเบียบว่าด้วยจรรยาบรรณของครู พ.ศ. 2526

พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร., จรรยาบรรณวิชาชีพครู (Code of Ethics of Teaching Profession), www.edu.chula.ac.th/knowledge/rule/admin.-rule.htm

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของคุรุสภา พ.ศ. 2537 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุ สภาลาดพร้าว, 2540

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุ สภาลาดพร้าว, 2541